

Bugac is fogalom lesz lassanként a magyar képzőművészeti életben. S lám, most nem lovas parádéjával, de igenis vendégszeretettel, egybefogó erejével, összpontosított pusztai tájszépségével. Hiszen mezők, tanyák mellett erdők, borókások, nyárligetek, virágos csalitok is húzódnak itt, s felragyog a gyönyörű őszi színpompás arzenálja, a nagy beteljesülés és megújulás előtti szünet, találkozás, egymásra-találás. Noha most újult meg tagjaiban legdúsabban a művész tábor, hál' Istennek itt-maradtak, megmaradtak nekünk megtartó oszlopai is, az évtizede erre érkezők nagytapasztalatú élcsapata. S velük együtt, azok akik - akár messze, Erdély sarkaiban - évek óta szűrnek át idegen hatalom kényeibe száműzött magyar eszméletükön ennek az országeközepi, Alföld-mélységű tájnak csendes (nem látványos, de annál hathatósabb) tanítását. Mármint azt, amit Márai és Wass (a két 90 éves zseni) egyként vallott: kitartani, állni a sarat, túlélni a történelem csapásait, túrva a konjunktúra csalfényeit is - mint tette e táj embere évezredek óta. Mert itt bizonyos értelemben, most és örökre, megállt az idő. A pillanatban az örökkévalóság rezeg, ahogy az óriási végtelenkék égbolt üdvösségbizonyossággal takarja be a pusztuló pusztát. Vajon mit sikerült képbe-hívni eme örökkévalóságból?

TÖRÖK ISTVÁN a Vajdaságból hozta magából a délvidéki avantgarde merészen kísérletező tapasztalatait a hosszú művészi évtizedek alatt magabiztosan tiszta látás színforma elevenségével. Az előbbire „Kígyófás” képe vörös-barna labilis labirintusa égő árnyjátéka a példa, utóbbira Bugaci pasztelljének táncolva vonagló, pillangózva piruettező facsoportja.

VITAY ZOLI bátyánk - Isten éltesse a 80.-ban - szálkásan idegizgalmas és színfoltjaiban lényegre törő. A vakító-virító színfirkákat visszafogottan tömörszerű-matt foltokkal ellensúlyozza. Így hatol be egyik homoki pasztellje háborgó erdejébe a rejtélyesen irizáló égbolt, s másik rajzán a türkizesen tört menny-csík lila-narancs suhángokon át beszélget a virágos út szikkadt szikjeivel. Világosabb, világiasabb a miliő.

KIS BÉLA kelet-erdélyi, sepsiszemléletének drágaköves gazdagságával dúsítja a tábort. Par-excellence akvarellista ő. Szinte álmából is tévedhetetlen, méregerős színharmóniára ébred. Az Alföld lankatagabb szelídségét is átizzítja eredendő vadhegyvidéki konkrét kontrasztossága. Auraérzékenység telíti tájait, s dekorativitása sohasem dísz-díszletező ellenben szuggeráló, ráébresztő. Intenzíven látni tanít.

DUDÁS GYULA bátyánk őrzi és kínálja nyugalmas színességében a megnyilvánuló anyag-univerzum gyapjúpuha bolhosságát. Bugaci erdejének lángszírom-hullámozásában, buckái-lombjai ragyogásában tökéletesen otthon érzi magát az asszony: élvezni, beleolvad. De karakteres csónakjai is céltudatosan koncentrálnak a márványzó vízre. Művészete immár hálaadás a gyümölcsös életévéért.

GARTI-GOÓR IMRE újfent meglep friss ecsetjártásával. „Erdei útjának” csillámló folyamat idéző halszerű pikkelylésével és röppentett lomb-aranyzöldeinek elevenségével. Virágai pedig alvadó sebeként gyógyítgatják a romlandó világot. Hagyományos témáiban mindig vegyít valami abszolút festői trouvaille-t. Rejtőzésre hajlamos lény dacára; önmaga ellenében fejlődik így.

WALTER GÁBOR „Eső után”-ja csodálatra méltón vett ki kiáltó ellentéteket. A pocsolya égtisztaságában bámulja magát a sárdágványok avarpettyes sárbarázdája, míglen a pásztázó erdőfények felfutnak a Napba, s távol felsejlik a járható ösvény. A „Fészertárgyai” okker-árnyalatokban melegítenek (Fényes Adolf-i egyszerűséggel). De a falsíkban összegződik ablak-ajtó rész-mélyzöldje, s tömör-művélményt nyújt ezáltal.

KONDRAK MATYIKÓ MARGÓ egyre nagyvonalúbban fest. „Bugaci hangulata” pár ébgeszökelő fatorzó, önmagát hajazó égfele-sóhajtás, a lenti szféra bodrosodó hernyózdásával. „Napralforgói” a jellegzetesen olajosan tapintható Matyikó-háttérből kandikálnak elő, vidám női arcokként. S a srégen be-agancsodzó, avatag gally is lélek, férfi-lélek képzeteket kelt. Margit így animálja környezetét.

CRACIUN JUDIT kerámiatudásának példája a „Luc”, mely lépcsős ágaival, gyújtóvány gyertya-tűivel későszecessziós hangulatot kelt. A „Verőfényben” természetmisztikus áhítatot áraszt. A sodró

fényhullámzásban, becsapó lombözönökben szilárd és biztos életoszlopok. A plasztikusan túltelített fatörzsek. Judit így hódította meg magának a homokpusztát, Erdélyt maga mögött hagyva.

MOLDOVÁN GYULA az imponáló rendezettség és a megtört roncs-kataklizmák határmezsgyéin egyensúlyoz. A „Deli-tanya” ugyan gondozott-tiszta, de ágvillás fáit összetördelte az orkán. A „Lepusztult tanya” pedig az óvó fa oltalmában nagyon is emberi érzelmeket fakaszt. A szürkék karcosságát Gyulánál a tűzvörös és a foszforzöld párviadala gerjeszti.

LES JÓZSEF PÁL op-artos ambivalenciákat fogalmaz itteni képein. Az ablak világra tár, de világot zár is. Ezüstös csillámlása rácsba torzul, keményfa kerete aranyosmelegen tart. Így lesz világbanlétünk szimbóluma a sok kaotikus foltból kozmosszá rendeződő „nyílás-záró”, ill. „zárás-nyíló”. A valóság reprezentánsait emeli szimbólummá Les József más műveiben is. Így az estbe-toronyló nagybányai tűz-kupolában. Míg lent: fény-szőnyeg.

MÁRTONFI BENKE MÁRTA súlyos egységet teremt az örökegy-felhőfutó „Őszi égbolt” - és a hullámzóan változó - vaddohányosan benőtt földi szféra közt. Komor-megharcolt egység ez. Lakatlan tanyákkal, fosztott kóróssorokkal, kitarotn barnuló faóriásokkal. Méltóságos poézis, nemes elmélkedés moccantja eme egyéni korkép motívumait. Messziről megismerhető s közlő szerethető.

MRÁZ JÁNOS „Farakást” mond, de közben egy lelkes őzet állít célkeresztbe, központba. „Öreg hídjában” is idill és nosztalgia ered nyomába a pusztuló valóságnak. Azt hiszem, a festőt halandóságunk elviselhetetlensége űzi a makulátlan idea-szépséghez. De nem korszerűtlenül. A nagy szegediekre - Vinkler, Fischer - alítóan szeriális foltfestészetet, minimálartos impresszionizmust is gyakorol. Klasszikus mértékkel komponálva.

HORVÁTH LAJOS veszprémi mester fél- s hátaktján ugyan figyelmes szemlélő kiszűrheti a bugaci erdők-mezők gazdag vegetációját, mégis inkább modern magyar Madonna-parafrázisokról van szó. A fél-kilátás-talanság s fél-szemérem rejtelmek szimbólikus rekvizitumokban mutatkoznak meg. Mondjuk: a nyak feszített ívében, a feltűrt turbánban, alig-nyílt s leplelő rész-háttérben. De még a zöld drapériakitüremkedés is modellál valamit. A szokottnál is visszafogottabban.

FAZAKAS TIBOR Vajdahunyadról ellenpólusait mutatja meg. Egész lényé robbanásig feszül tehetségének természet-antinómiáitól. Egyrészt a rideg-elembertelenedő technikai civilizáció részegítő átpoetizálása mikrofizikusi fénymetafizikában (ezt szokták Vasarelyvel összekeverni), másrészt a bajlósan elorzott, örök-tiszta táj (Fogarastól Bugacig) tündéri (szó szerint: mitikus szellemalakokkal bepirosult) mélytónusú apokalipszise. Mert ilyen kettőssé, iker-arcúvá vált világunk. SZAPPANOS ISTVÁN - tudjuk - kisujjában táj és pasztell. Plusz: erős líraiság. De mivel dajkáló-szelíd ez a színforma-szerelmi vallomás, hosszabb szembesüléssel árulja el a kép keletkezése áhitatát. S megszólalnak a gally- és lomb-foltfirkák halk-fuvolázó piktogramjai, zöldek-sárgák tremolói, semlyék és tanyaházak. Egy-egy Corelli-concerto a Szappanos mű!

VASSY ERZSÉBET képzeletdús, ötletgazdag témákkal jött-készült. Az elmúlt évek spirituális tapasztalatát sűrítette a dús-asszociációjú „Bugaci erdei manó”-ba. Az erdő szálai, héjai, kérgei, magvai, szöszei, bolyhai, levelei, szirmai nyerne itt álmodozón bohókás karaktert. Bugac a Kőrös-parti Párizsból. A „Merengés” felsejlő női-magzati, növényi-magházi muzsikális motívumokat forgat mandala-szerűen. Nagy a tét: szüremelő gondolatok letapogatása.

SEBESTYÉN ERZSÉBET (Középajta-Veszprém) teljes melegsívűségét, gondoskodó, figyelmes kedvességét beleadta gyümölcs-termés premierplánjaiba. Tápláló-anyai ajadékozásá duzzad, nagyul ki körte-alma és szilva, s az alkotói stílus képes követni ezt az isteni nektár-felajánlást. Sütőtökjei alig várják, hogy megghasadva kemencében pirulhassanak tovább. Kukoricacsöve szinte visszarág-harap vigyorogva. A kárminos háttér üveg-váza alakjai várva őrködnek.

SÜTŐ ÉVA Déváról fekete-fehér tusmunkáiban önmagán keresztül a derűs mediterrán-hellén pantheon teljes színskáláját igézi fel. Az ünnepélyes fekete és az úrfényű fehér közé belelátatja az életöröm valahány színárnyalatát. „Dallamára” az ön-istennő Afrodité-teste köré gyűlnek forogva-vibrálva pillangók, virágok, az egész Természet. „Napozaása” szimbólum-absztraktumok harmónia-konstellációja Zodiákus-ütemre: aranyhalakkal, Napmadarakkal. Üde-üdvös üzenetekkel.

GALLY A. KATALIN a faktúrák-textúrák erős-elementáris mesterasszonya. Megalkuvásmentesen ragaszkodik a művész alsóperspektivikus alázatosságához. Amit más eldobna, észre se venne, ő

cirógatva fogadja örökbe. Rozsdás kallantyú avatag deszkával patinássá nemesbül látásmódjában. Madáretető, kisállatláda túskebokrok, agancsvirágok közt dicsőül meg. Visszalépvén a vegetáció zöldbarna alkotófolyamatába. Rá-reflektál tömören a mű.

HARSÁNYI ZSUZSA kiválasztotta a tábor nagymestereiből a maga és 4-s evangéliumát. Gyula bátyánknak mintegy már megkegyelmez, nem gyötri alkotás közben: poharazgat. Zoli bátyánk is bölcsességét osztja meg karosszékében. De Lajos gondterhelten merül bele a női szépség felfejtésébe, s István is szerényen pasztellez éppen. Nos, nemcsak tökéletes a karakterrajz, elmélyülten részletező a zsáner-képlet, hanem kompozícióként is remek a négy művészportré!

PETROVITS ISTVÁN par-excellence szobrász, a legösszeszedettebbek-hivatottak közül egyszerre keresett és keresetlen művész. Mivel a tér grafikája a fafaragás, benne él a virtuóz vázlatolásban. Itteni izgató nő-aktja kecses íveket írat a tagok moccanatában. Két szín hussanás-változataiban ébreszti a bűbájt. Faragott Baglya lélektotemállat: magába-forduló, igazi avar TUDUN. Negatív tollpikkelyzése, mélyen ülő szeme a táltos rejtekezését magyar-ázza!

GYÖRGY LÁSZLÓ: tavaly favágóján elmélkedtem álmélkodtam. Micsoda egyszerűség, lényegreszorítottság. Most „ANYA” - a gyöngédség, tartás, már-már animális melegség. A kar, a fej oválisával átellenesen ölelő. A csecsemő báránként aluvó-megbúvó, a szoknya a nagyasszonyi ünnepélyesség-áldozatkészség megjelenítője. S mindebbe beleálmodva a fa görcseiben, gyűrűiben az élet küzdelme!

S hadd zárjam egy kínai haikuval summázatként:

BUGACI TAO
huszonkét művész
részegen részletezi
egész szépségét-